

Toplum ve Sosyal Hizmet

ISSN: 2147-3374 / E-ISSN: 2602-280X

Araştırma Makalesi / Research Article

Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyal Adalet Savunuculuğunun İncelenmesi

Examination of Social Justice Advocacy by Social Workers

Elif GÜRHAN DURAN¹, Emel YURTSEVER²

¹Öğr. Gör., Çağ Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Sosyal Hizmetler Programı, elifgurhan@cag.edu.tr
ORCID: 0000-0002-4310-2790

²Doç. Dr., Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, emel.yesilkayali@izu.edu.tr
ORCID: 0000-0003-2616-2641

Başvuru: 07.07.2023
Kabul: 24.04.2024

Atıf:
Gürhan Duran, E. ve Yurtsever, E. (2024). Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğunun incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 35(2), 269-290.
DOI:10.33417/tsh.1324204

ÖZ

Bu çalışma sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuk düzeylerinin belirlenmesi ve sosyal adalet savunuculuk düzeylerinin sosyodemografik değişkenlerle ortaya konması amacıyla tasarlanmıştır. Araştırmanın evrenini Mersin’de çeşitli kurumlarda görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanları oluşturmakta olup araştırma örneklemini kapsamında 202 sosyal hizmet uzmanına ulaşılmıştır. Verilerin toplanmasında sosyodemografik bilgi formu ve Dean (2009) tarafından geliştirilen Serpen, Duyan ve Aldoğan (2014) tarafından Türkiye’de geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılan “Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde Sperman Korelasyon Katsayısı, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis H testi, Kruskal Wallis 1-way ANOVA (Çoklu Karşılaştırma) testi uygulanmıştır. Araştırmada sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuk yetkinliği yüksek düzeyde bulunmuştur. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuk düzeyi ile yaş, cinsiyet, sivil toplum üyeliği, çalışılan sektör, çalışma alanı ve çalışma süresi arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar kelimeler: Sosyal hizmet, sosyal adalet savunuculuğu, sosyal hizmet uzmanı

ABSTRACT

This study aims to determine the social justice advocacy levels of social workers and to reveal the social justice advocacy levels of social workers with sociodemographic variables. The population of the research consists of social workers working in various institutions in Mersin, and 202 social workers were reached within the scope of the research sample. A sociodemographic information form and the “Social Justice Advocacy Scale” developed by Dean (2009) and the validity and reliability study in Turkey by Serpen, Duyan and Aldoğan (2014) were used to collect the data. In the analysis of the data collected within the scope of the research, Sperman Correlation Coefficient, Mann Whitney U test, Kruskal Wallis H test, Kruskal Wallis 1-way ANOVA (Multiple Comparison) test were applied. In the study, social justice advocacy competence of social workers was found at a high level. A significant relationship was found between the level of social justice advocacy of social workers and age, gender, civil society membership, sector, field of work and working time.

Keywords: Social work, social justice advocacy, social worker

*Bu makale, birinci yazarın ikinci yazar danışmanlığında hazırladığı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

GİRİŞ

Sosyal hizmet, birey ve toplum sorunlarına çözüm bulmak amacıyla ortaya çıkmış bir mesleki disiplin ve uygulama alanıdır. Adil ve eşit bir toplum yaratmak için mücadele ederken toplum içerisinde sosyal adaleti sağlamak ve geliştirmek adına yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde savunuculuk yapar ve savunuculuğu teşvik eder.

Sosyal adalet, toplum içerisindeki her bir bireyin aynı hak ve fırsatlara sahip olmasıdır. Sosyal adalet insanların diline, dinine, rengine, cinsiyetine, statüsüne bakmaksızın her insanın toplumda aynı değeri görmesi gerektiğini temel alır. Her insan adaletli davranılmayı, adaletsizlikler karşısında korunmayı hak eder. Sosyal hizmet, sosyal adaleti sağlamak üzere toplum içerisinde ihtiyaç duyulan sosyal değişimi gerçekleştirmekle yükümlüdür (Sheafor ve Horejsi, 2014, s. 42).

Toplumsal sorunların çözümüne ilişkin tüm meslek grupları, tarih boyunca ayrımcılıkla mücadele etmeyi ve çözümü toplumun tamamına yönelik sosyal değişim sağlamakla mümkün olan sorunlara ilişkin savunuculuk faaliyetleri yürütmeyi ilke edinmişlerdir. Sosyal adalet savunuculuğu, birey ve toplumun ihtiyaçlarını ve toplumun ilerlemesine katkı sağlayacak sosyal değişimi engelleyen bireysel ve toplumsal faktörleri belirler ve değiştirmeyi hedefler (Greenleaf ve Williams, 2009, s. 8).

Sosyal hizmet uzmanları mesleki amaçları doğrultusunda sosyal adalet savunuculuğu kapsamında (www.ifsw.org, 2022):

- Birey, grup ve toplulukların sorunlarla baş etme kapasitesini geliştirmek için kısa ve uzun vadeli eylemlerde bulunur.
- Bireylerin sosyal çevreleri içinde ihtiyaç duyduğu hizmet ve kaynaklara ulaşmasını sağlar.
- Sosyal refahı arttıran, toplumsal kalkınmayı ve insan haklarını destekleyen, sosyal uyum ve istikrarı destekleyen politikalar ve programlar geliştirir.
- Toplumsal sorunlara yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde savunuculuk yapar ve savunuculuğa teşvik eder.
- Sosyal hizmet etik ilkeleriyle uyumlu politikalar oluşturulmasını ve bu politikaların savunulma ihtiyacı olan kişi ve gruplara uygulanmasını sağlar.
- Korunmaya ihtiyacı olan çocuklar, gençler, yaşlılar, engelliler gibi özel gereksinimli bireylere yönelik koruma programları geliştirir.

Bu ilkeler doğrultusunda sosyal hizmet uzmanlarının toplum içerisinde sosyal adaletsizliklerle mücadele etmesi kaçınılmazdır. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğunu etkileyen faktörlerin belirlenmesi, savunuculuk rollerini en iyi şekilde yerine getirmesine katkı sağlayacaktır. Bu nedenle çalışmada sosyal adalet savunuculuğu kavramı ve sosyal hizmet ilişkisi ele alındıktan sonra sosyal hizmet uzmanlarının yaşı, cinsiyeti, yaşamının büyük çoğunluğunu geçirdiği yerleşim birimi, medeni durumu, eğitim durumu, çalışma alanı, çalıştığı sektör, çalışma süresi ile sosyal adalet savunuculuk becerileri arasında ilişki olabileceği düşünülmüş ve bu değişkenler açısından sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuk düzeyleri değerlendirilmiştir.

Araştırma kapsamında aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyodemografik özellikleri nelerdir?
2. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğu ne düzeydedir?
3. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğu sosyodemografik özelliklerine göre farklılaşmakta mıdır?

Sosyal Adalet Savunuculuğu

İnsan haklarını koruyan ve saygı duyan, toplum içerisinde en uçta kalmış dezavantajlı gruplara duyarlı olan adil bir toplumun oluşturulmasına yönelik eylemler içeren sosyal adalet savunuculuğu kavramı, toplum içerisindeki adaletsizliklerden etkilenen nüfusa yönelik sosyal değişim yaratmayı hedefler (Chen, 2001, s. 191). Sosyal adaletsizlikleri gidermeye yönelik savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirmek için mesleki anlamda bir takım beceri ve yetkinliklerin var olması gerekir. Dean'ın sosyal adalete ilişkin savunuculuk yetkinlikleri sınıflandırması şu şekildedir (Dean,2009, ss. 8-21):

Müracaatçının Güçlendirilmesi: Güçlendirme, müracaatçıların yaşadıkları bireysel sorunlar karşısında güçsüzlük duygusunun giderilmesine yönelik eleştirel bir bakış açısı kazandırmayı ve bu sorunlarla baş etme kapasitesini arttırmayı, müracaatçıların öz yeterliliğini ve bunun sonucunda kendi haklarını savunabilir hale gelmelerini amaçlayan ve bu amaçla bireylerin kendi kaderini tayin hakkını temel alan bir yaklaşımdır. Sosyal adalet savunuculuğu bağlamında güçlendirme ise bireylerin öz yeterliliğini arttırmaktan ziyade sosyal, kültürel, ekonomik ve politik anlamda bireylerin çevresindeki kaynakları fark etmesine ve bu kaynaklara erişebilme becerisini elde etmesine odaklanır.

Müracaatçı Savunuculuğu: Müracaatçı savunuculuğu müracaatçı adına hareket etmek için meslek elemanının mesleki gücünü kullanması olarak ifade edilir. Müracaatçının meslek elemanına bağımlılığını azaltmak ve istenmeyen baskıyı önlemek adına savunuculuk eylemleri, güçlendirme faaliyetleriyle dengelenmelidir. Her ne kadar müracaatçının güçlendirilmesi genellikle tercih edilmesi gereken müdahale türü olsa da pek çok sorunla mücadele eden, bilgi-beceriden yoksun, haklarından mahrum bırakılmış müracaatçılara savunuculuk müdahalesinde bulunmak kritik bir öneme sahiptir. Müracaatçının ihtiyaçları düzeyinde yerel, kamusal ve sivil toplum düzeyinde temsilcilerle iletişim kurmak, müracaatçıyı ihtiyaç duyduğu hizmet ve kaynaklara ulaştırmak meslek elemanlarının savunucu olarak hizmet vermelerinin bir yoludur.

Toplum Ortaklığı: Danışmanlık müdahalelerinde ve psikolojik müdahalelerde toplumsal faktörler ana hedef olmasa da bireyin ait olduğu topluluğu ya da sosyal grupların yapısını bilmeden birey odaklı sorun çözümü istemeden de olsa sorunlar için bireyin suçlanmasına sebep olabilir. Bu suçlamanın önüne geçebilmek için sorun çözümü adına topluma, topluluklara ya da gruplara yönelik müdahaleler geliştirmek ve uygulamak savunuculuğa işbirlikçi bir misyon yükler. Toplum ortaklığı bireylerin gelişimini etkileyen çevresel faktörleri belirleme becerisi olarak ifade edilir. Bireysel bir sorunla ilgili ortak kaygılar taşıyan gruplarda savunuculuk soruna ilişkin nedenlerin belirlenmesi, sorunun

sistemik doğasını anlamaya ve bir müdahale planı belirlemeye, aynı sorundan etkilenen farklı gruplar arasında ilişkiler kurmaya olanak sağlar. Bununla birlikte toplum ortalığı gerçekleştiren savunucu grupların hedeflerini anlamak için etkili dinleme becerisine sahip olmalı ve onların güçlü yanlarını, sahip olduğu kaynakları ortaya çıkaracak yetkinlikte olmalıdır.

Sistem Savunuculuğu: Sistem savunuculuğu müracaatçının gelişimine engel olan sistemik faktörlerin tespit edilmesi ve ortadan kaldırılması olarak tanımlanır. Sistem savunuculuğunu içeren bir müdahalenin basamakları şöyledir:

- Müracaatçının gelişimini etkileyen çevresel faktörlerin tanımlanması
- Değişimin aciliyetini göstermek için verileri sağlamak ve yorumlamak
- Sorunun çözümüne ilişkin çözüm ortaklarıyla işbirliği içinde değişime rehberlik edecek bir vizyon geliştirmek
- Sistem içindeki siyasi güç ve sosyal etkinin kaynaklarını analiz etmek
- Değişim sürecini uygulamak için adım adım bir plan geliştirmek
- Değişime karşı olası tepkilerle başa çıkmak için bir plan geliştirmek
- Direnişi tanımak ve bunlarla başa çıkmak
- Müracaatçının savunuculuk çabalarının sistem ve bileşenler üzerindeki etkisini değerlendirmek.

Lewis ve diğerleri (2002, s. 2) sistemik değişiklikleri ortaya çıkarmada karşılaşılan zorlukları ve değişim için çalışanların sahip olması gereken nitelikleri vizyon, kararlılık, liderlik, iş birliği, sistem analizi ve güçlü veri elde etmek olarak kabul etmiştir. Meslek elemanları, aldıkları eğitim sayesinde, değişimi kolaylaştırmak için bu niteliklere ve müracaatçılarında değişim meydana getirmek için güçlü profesyonel becerilere sahiptir. Meslek elemanları profesyonel rollerinin bir parçası olarak bu çabada liderliği üstlenecek doğru kişilerdir (Lopez ve Paylo, 2009, s. 280).

Sosyal Adalet Savunuculuğu ve Sosyal Hizmet

Bir toplumdaki tüm üyelerin aynı haklara, fırsat eşitliğine sorumluluk ve çıkarlara sahip olabilmesi sosyal adalet kavramını ifade ederken sosyal adalet savunuculuğu müracaatçının güçlendirilmesi ve savunuculuğu, toplum örgütlenmesi ve sistem savunuculuğu işbirlikçi hareket, sosyal savunuculuk ve politika savunuculuğunu içine alır (Erbay ve Tuncay, 2006; Sheafor ve Horejsi, 2014; Thompson, 2016; Yanardağ, 2019). Barker (2003) Sosyal Hizmet Sözlüğü' nde sosyal adalet kavramını bir toplumun tüm üyelerinin aynı haklara, korumaya, fırsatlara, sorumluluklara ve sosyal yardımlara sahip olduğu ideal bir koşul olarak tanımlamıştır. Sosyal adalet; ayrımcılık, baskı, eşitsizlik gibi toplumsal sorunlar karşısında savunuculuğa vurgu yapar. Toplumsal kaynakların ve sorumlulukların o topluma ait üyelere eşit ve adil olarak dağılımını tanımlayan sosyal adaleti sağlamak sosyal hizmet mesleğinin de temel amaçlarından biridir (Erbay ve Tuncay, 2006, s. 56). Sosyal adalet sağlarken sosyal hizmet meslek elemanlarının en temel rollerinin başında savunuculuk rolü gelmektedir. Toplumsal sorunlar karşısında oluşturulan politikaları güncel olarak takip etmek, oluşum

süreçlerindeki temel sebepleri bilmek savunuculuk faaliyetlerinin temelini oluşturur (Hoefler, 2019, s. 21) .

Sosyal hizmet uzmanları, savunuculuk faaliyetlerini yürütürken müracaatçının katılımını ve iradesini göz önünde bulundurmalıdır. Müracaatçının ihtiyaçlarını giderebilmek adına kaynak ve fırsat yaratmak üzere savunuculuk yaparken müracaatçının kendi kendisinin savunucusu olmasını sağlamalıdır (Sheafor ve Horejsi, 2014, s. 77). Sosyal hizmet uzmanları, ulusal ve küresel düzeyde toplumun refahını; birey, grup ve toplulukların gelişimini sağlamalıdır. İnsan hakları temelinde müracaatçıların ihtiyaçlarını karşılayacak yaşam standartlarını oluşturmalı ve sosyal adaletin gerçekleşmesi için kültürel, ekonomik, sosyal ve politik değerleri ve kurumları teşvik etmelidir. Müracaatçıların temel ihtiyaçlarına erişebilmesi için ihtiyaç duydukları hizmetleri, istihdamı, kaynak ve fırsatları temin etmek üzere sosyal ve politik savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirmelidir. Savunmasız, dezavantajlı, ihmal ve istismar mağduru birey ve grupları odağına alarak toplum adına gerekli kaynak ve fırsatları geliştirmek üzere çalışmalıdır (NASW,2021).

Bu çalışma ile sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuk düzeyleri ile sosyodemografik özelliklerinin ortaya konması ve sosyodemografik değişkenler açısından sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuk düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesi insan hakları savunuculuğunu temeline alan sosyal hizmetin meslek profesyonellerine ilişkin akademik çalışmaları destekleyecektir.

YÖNTEM

Bu araştırma, sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğunun incelendiği betimsel bir araştırmadır. Betimsel araştırmada bir veya daha fazla sayıdaki değişkene ilişkin sayısal değerlerin toplanması, değişkenler arasında var olan ilişkileri, birlikte değişim ihtimallerini veya seviyelerinin betimlenmesi ve sunulmasına olanak sağlayan ilişkiyel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada, sosyal hizmet uzmanlarının yaş, eğitim, cinsiyet, medeni hal, yaşamın büyük çoğunluğunun geçirildiği yerleşim birimi, sivil toplum kuruluşuna üye olup olmadığı, çalıştığı sektör, çalışma alanı ve çalışma süresine ilişkin sosyodemografik özellikleri ile sosyal adalet savunuculuk düzeyleri arasındaki ilişki betimsel tarama modeli ile ölçülmüştür (Büyüköztürk, 2020, s. 5).

Katılımcılar ve Süreçler

Araştırmanın evrenini, sosyal hizmet mesleği uygulama alanlarında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır. Araştırmada, tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden yargısal örnekleme kullanılmıştır. Yargısal örnekleme çalışılmak istenen alana ilişkin belirli kriterleri sağlayacak, çalışma alanında deneyimli uzmanlardan oluşan çalışma grubunun ana kitleyi temsil edeceği ve çalışma hakkında derinlemesine sonuçlar elde edileceği varsayımı ile yapılan örneklemedir (İslamoğlu ve Alınacı, 2019, s. 206). Örnekleme çalışmalarında, araştırmaya konu olan evren içerisinde evrenin özelliklerini yansıtmaya açısından evreni temsil etme kabiliyeti yüksek olan bir grup seçilir ve grup hakkında evrenin tamamına ilişkin genellemelere varmak amaçlanır (Akgül, 2022, s. 5).

Araştırmanın çalışma evrenini, Mersin ilinde sosyal hizmet mesleği uygulama alanlarında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanları oluşturmaktadır. Araştırmanın evrenini kapsayan sosyal hizmet uzmanlarının sayılarına yönelik ampirik veriler yetersizdir. Bununla birlikte Türkiye’de sosyal hizmet bölümünden mezun sayısı 32.000 olarak belirlenmiştir (SHOD, 2020, s. 5). Mersin evrenine yönelik örneklem büyüklüğünü hesaplamak için Türkiye’deki sosyal hizmet bölümü mezunlarının sayısı üzerinden örneklem büyüklüğü tablosundan yararlanılarak hesaplama yapılmıştır.

Tabloda 50000 kişilik evrende %95 güven düzeyi için gerekli olan örneklem büyüklüğü 381 kişi olarak belirtilmiştir (Çingı, 1994, s. 25; Neuman, 2009, s. 300). Türkiye evreni için 381 olarak belirlenen örneklem büyüklüğüne bakıldığında Mersin ili evren alındığında 202 katılımcıya ulaşmak %95 güven düzeyinde yeterli bulunmuştur.

Araştırma kapsamında Mersin ilinde görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanları ile yapılan görüşmelerin ardından veriler Ocak-Mart 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Verilerin toplanmasında araştırma sorularının anket formları sosyal hizmet uzmanlarına dağıtılmış, anket soruları doldurulduktan sonra toplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verilerin toplanması amacıyla ilk bölümde, araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının sosyodemografik özelliklerini belirlemek üzere oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. İkinci bölümde ise sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğunu ölçmek için “Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği” uygulanmıştır.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği Dean (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması Türkiye’de Serpen, Duyan ve Aldoğan (2014) tarafından yapılmıştır. Sosyal adalet savunuculuğu için gerekli olan beceri ve yetkinliklerin niceliksel olarak ölçümünde kullanılan Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği 43 maddeden oluşmakta olup geçerlik ve güvenilirlik çalışmasından sonra ölçek 41 maddelik son halini almıştır.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği; İşbirlikçi Hareket, Müracaatçının Güçlendirilmesi, Sosyal/ Politik Savunuculuk, Müracaatçı/Toplum Savunuculuğu olmak üzere dört alt boyuttan oluşmaktadır. Likert tipi ölçekte sosyal adalet savunuculuğuna ilişkin ifadeler bireylerin “Kesinlikle Doğru Değil = 1” ile “Kesinlikle Doğru = 7” arasındaki derecelerde görüş bildirmeleri istenmiştir. Ölçekten alınabilecek puanlar minimum 41 maksimum 287 olarak belirlenmiştir. Ölçekte 4, 6, 11, 12, 16, 17, 24, 38, 39, 41 ve 43 numaralı ifadeler olumsuz maddeler olarak hazırlanmış ve tersten hesaplanmaktadır. Sosyal adalet savunuculuk düzeyi Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği’nden alınan puan arttıkça artmaktadır.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği uyarılama çalışmasında ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizi yapılmıştır. Bu araştırmanın Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısını belirlemek amacıyla araştırmadan elde edilen verilerle yapılan iç tutarlılık analizine göre işbirlikçi hareket boyutunda 0.89; müracaatçının güçlendirilmesi boyutunda 0.76; sosyal/politik savunuculuk boyutunda 0.79; müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutunda 0.71; Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği’ nin tamamında 0.92 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışma kapsamında da araştırmadan elde edilen

verilerin güvenilirliğini belirlemek amacıyla iç tutarlılık analizi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin iç tutarlılık analizi için yapılan geçerlik ve güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alpha (α) güvenilirlik katsayısı işbirlikçi hareket boyutunda 0.92; müracaatçının güçlendirilmesi boyutunda 0.81; sosyal/politik savunuculuk boyutunda 0.76; müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutunda 0.72; Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği' nin tamamında 0.93 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analiz edilmesinde SPSS 25.0 (Statistical Package for Social Sciences) Programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Parametrik testlerin kullanılabilmesi için örneklemin normal dağılıma uygun olması, varyansların türdeş olması, sürekli ya da aralıklı ölçekle ölçüm yapılmış olması, gözlemlerin birbirinden bağımsız olması, örneklemin ana kitleden tesadüfi seçilmiş olması ön koşulu gereklidir (İslamoğlu ve Alınacı, 2019, s. 277). Bu araştırma kapsamında tesadüfi olmayan örnekleme yöntemlerinden yargısal örnekleme modeli kullanılmasından dolayı analizlerde parametrik testler için gerekli olan örneklem tesadüflüğü sağlanmamaktadır.

Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde parametrik testler için gerekli olan varsayımlar sağlanmadığı halde parametrik testlerin uygulandığı da görülmüştür. Örnekleme yöntemine bakmaksızın parametrik test uygulanabilmesi için bağımlı değişkene ilişkin ölçümlerin bağımsız gruplar arasında normal dağılması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2020, s. 39). Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği' nden alınan puanlar bağımsız gruplar arasında normal dağılım göstermediğinden dolayı bu araştırmanın analizinde parametrik olmayan testler kullanılmıştır.

Araştırmada kullanılan ölçeklerden alınan puanlar ve yaş gibi sayısal değişkenler arasındaki ilişkileri ortaya koymak için Spearman korelasyon katsayısı, ölçeklerden elde edilen puan ortalamalarının bağımsız iki grup arasında farklılaşıp farklılaşmadığını ölçmek üzere Mann Whitney U testi, ikiden fazla bağımsız grup arasında puan ortalamalarının farklılaşıp farklılaşmadığını ölçmek üzere Kruskal Wallis analizi kullanılmıştır. Kruskal Wallis testi sonrası ikiden fazla bağımsız grup arasında puan ortalamaları açısından anlamlı farklılık bulgusu elde edilen durumlarda farkın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek üzere bağımsız gruplar arasında parametrik olmayan çoklu karşılaştırma testi olarak Kruskal-Wallis 1-way ANOVA analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Bu kısımda araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının sosyodemografik özelliklerinden elde edilen verilere ilişkin bulgular, Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden alınan puanlara ilişkin bulgular ve katılımcıların sosyodemografik özellikleri ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği' nden aldığı puanlar arasındaki ilişkiye yönelik bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Sosyodemografik Bilgileri

	N	%
Cinsiyet		
Kadın	108	53.5
Erkek	94	46.5
Yaş		
Ortalama±Ss	34.37±8.45	
En düşük-en yüksek	23-71	
Medeni Durum		
Evli	105	52
Bekar	97	48
Eğitim Durumu		
Lisans	171	84.7
Yüksek Lisans	31	15.3
En Uzun Süre Yaşanılan Yerleşim Birimi		
Büyükşehir	100	49.4
Şehir	49	24.3
İlçe	45	22.3
Köy	8	4
Sivil Toplum Üyeliği		
Evet	88	43.6
Hayır	114	56.4
Sektör		
Kamu	136	67.3
Sivil Toplum	13	6.4
Özel Sektör	24	11.9
Yerel Yönetim	29	14.4
Çalışma Alanı		
Çocuk/Genç	49	24.3
Kadın/Aile	42	20.8
Engelli/Yaşlı	42	20.8
Göç	17	8.4
Bağımlılık/Sağlık	39	19.3
Tutuklu/Hükümlü	13	6.4
Çalışma Süresi		
5 yıldan az	101	50
6-15 yıl arası	54	26.7
15 yıldan fazla	47	23.3

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının sosyodemografik özelliklere göre dağılımına bakıldığında yaş ortalaması 34.37 olup çoğunluğu kadın(%53.5), lisans mezunu(%84.7) ve yaşamının büyük çoğunluğunu büyükşehirde(%49.4) geçirmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarının çoğunluğunun herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunmamaktadır(%56.4). Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çoğunluğu kamu sektöründe(%67.3), çocuk ve genç alanında(%24.3) ve 5 yıldan az süredir(%50) sosyal hizmet mesleğini sürdürmektedir(Tablo 1).

Tablo 2: Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği Toplam Puan Tablosu

N(202)	Min.	Max.	Ort±Ss
İşbirlikçi Hareket Boyutu	43	119	96.00±13.94
Müracaatçının Güçlendirilmesi Boyutu	14	56	46.34±6.06
Sosyal/Politik Savunuculuk Boyutu	12	56	32.99±9.24
Müracaatçı/Toplum Savunuculuğu Boyutu	13	49	39.42±6.28
Toplam Puan	103	287	220.13±30.24

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği' ne verdikleri yanıtlara göre ölçekten aldıkları toplam ve alt boyut puanları aşağıdaki gibidir:

- İşbirlikçi hareket 96.00±13.94 (puan aralığı: 17-119),
- Müracaatçının güçlendirilmesi 46.34±6.06 (puan aralığı: 9-63),
- Sosyal/politik savunuculuk 32.99±9.24 (puan aralığı: 8-56),
- Müracaatçı/toplum savunuculuk 39.42±6.28 (puan aralığı: 7-49),
- Toplam puan 220.13±30.24 (puan aralığı: 41-287) olarak bulunmuştur.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre sosyal hizmet uzmanları yüksek düzeyde sosyal adalet savunuculuğuna sahiptir. Bununla birlikte katılımcıların işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi ve müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutunda da yüksek yeterlilik düzeyine sahip olduğu görülürken sosyal/politik savunuculuk boyutunda orta düzeyde yeterliliğe sahip olduğu görülmektedir (Tablo 2).

Tablo 3: Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden Alınan Toplam Puan Ortalamalarının Yaş İle İlişkisi

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği	Yaş İle Korelasyon(r)	p
İşbirlikçi hareket boyutu	.036	.613
Müracaatçının güçlendirilmesi boyutu	-.069	.328
Sosyal/politik savunuculuk boyutu	.200**	.004
Müracaatçı/toplum savunuculuk boyutu	.039	.586
Toplam puan	.072	.309

** p< .01 * p< .05 0-0.3 arası düşük; 0.3-0.7 arası orta; 0.7-1.0 arası yüksek düzey ilişki ifade eder.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının yaşı ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi ve müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutlarından aldıkları toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (p> .05). Sosyal hizmet uzmanlarının yaşı ile sosyal/politik savunuculuk boyutundan alınan toplam puan ortalamaları arasında düşük düzeyde pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur (p< .01).

Tablo 4: Sosyal Hizmet Uzmanlarının Cinsiyet, Eğitim Durumu, Medeni Durum ve Sivil Toplum Üyeliği Değişkenlerine Göre Mann Whitney U Testi Sonuçları

	Cinsiyet	N	Ort	Ss	U	p
İşbirlikçi Hareket	Kadın	108	95.50	14.18	4961.000	.781
	Erkek	94	96.58	13.71		
Müracaatçının Güçlendirilmesi	Kadın	108	45.94	6.72	4886.500	.647
	Erkek	94	46.79	5.20		
Sosyal/politik Savunuculuk	Kadın	108	32.37	8.44	4730.000	.403
	Erkek	94	33.69	10.09		
Müracaatçı/toplum Savunuculuğu	Kadın	108	38.50	6.19	4036.000	.012
	Erkek	94	40.48	6.24		
Toplam Puan	Kadın	108	217.75	29.96	4721.500	.392
	Erkek	94	222.87	30.50		
Eğitim						
İşbirlikçi Hareket	Lisans	171	96.01	13.55	2527.500	.681
	Yüksek Lisans	31	95.93	16.16		
Müracaatçının Güçlendirilmesi	Lisans	171	46.54	5.52	2522.500	.668
	Yüksek Lisans	31	45.19	8.49		
Sosyal/politik Savunuculuk	Lisans	171	32.50	9.23	2092.000	.062
	Yüksek Lisans	31	35.67	9.01		
Müracaatçı/toplum Savunuculuğu	Lisans	171	39.44	6.24	2611.000	.895
	Yüksek Lisans	31	39.32	6.61		
Toplam Puan	Lisans	171	219.94	29.29	2412.000	.426
	Yüksek Lisans	31	221.19	35.56		
Medeni Durum						
İşbirlikçi Hareket	Evli	97	96.12	13.55	5051.500	.921
	Bekâr	105	95.89	14.36		
Müracaatçının Güçlendirilmesi	Evli	97	46.39	5.71	5021.500	.864
	Bekâr	105	46.29	6.40		
Sosyal/politik Savunuculuk	Evli	97	33.71	9.49	4626.000	.261
	Bekâr	105	32.32	9.00		
Müracaatçı/toplum Savunuculuğu	Evli	97	39.86	5.77	4855.000	.566
	Bekâr	105	39.01	6.72		
Toplam Puan	Evli	97	221.48	29.50	4926.000	.688
	Bekâr	105	218.89	31.01		
Sivil Toplum						
İşbirlikçi Hareket	Evet	88	99.31	12.67	3733.000	.002
	Hayır	114	93.44	14.38		
Müracaatçının Güçlendirilmesi	Evet	88	47.55	5.65	3980.000	.012
	Hayır	114	45.40	6.23		
Sosyal/politik Savunuculuk	Evet	88	35.05	9.37	3993.000	.013
	Hayır	114	31.39	8.86		
Müracaatçı/toplum Savunuculuğu	Evet	88	40.37	6.53	4075.000	.022
	Hayır	114	38.69	6.00		
Toplam Puan	Evet	88	227.86	28.67	3710.500	.002
	Hayır	114	214.17	30.20		

p<.05

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutundan alınan toplam puan ortalamalarına bakıldığında araştırmaya katılan erkek sosyal hizmet uzmanlarının toplam puan ortalamalarının (\bar{x} =40.48) kadın sosyal hizmet uzmanlarının toplam puan ortalamalarından (\bar{x} =38.50) anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir (p<.05). Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği olan sosyal hizmet uzmanlarının Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden alınan toplam puan ortalamaları(p<.05) ve işbirlikçi hareket(p<.05),

müracaatçının güçlendirilmesi($p<.05$), sosyal/politik savunuculuk($p<.05$), müracaatçı/toplum savunuculuğu($p<.05$) boyutlarından alınan toplam puan ortalamalarının sivil toplum üyeliği olmayanlara göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu görülmektedir(Tablo 4). Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam ve alt boyut puan ortalamaları ile eğitim durumu ve medeni durum arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır($p>.05$).

Tablo 5. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Çalıştığı Sektör, Çalışma Alanı ve Çalışma Süresi Değişkenlere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları

	Sektör	N	Ort	Ss	X ²	p	Farklılık
İşbirlikçi Hareket	¹ Kamu	136	94.41	13.94	13.922	.003	1<4
	² Sivil Toplum	13	101.69	12.11			
	³ Özel Sektör	24	93.45	16.02			
	⁴ Yerel Yönetim	29	103.03	10.05			
Müracaatçının Güçlendirilmesi	Kamu	136	45.84	5.98	7.639	.054	
	Sivil Toplum	13	47.07	5.02			
	Özel Sektör	24	45.54	8.10			
	Yerel Yönetim	29	49.00	4.21			
Sosyal/politik Savunuculuk	¹ Kamu	136	31.50	8.76	16.094	.001	1<4
	² Sivil Toplum	13	38.38	8.00			
	³ Özel Sektör	24	32.91	11.04			
	⁴ Yerel Yönetim	29	37.62	8.32			
Müracaatçı/toplum Savunuculuğu	Kamu	136	39.16	5.64	3.762	.288	
	Sivil Toplum	13	39.92	7.79			
	Özel Sektör	24	39.33	7.98			
	Yerel Yönetim	29	40.48	7.06			
Toplam Puan	¹ Kamu	136	216.36	29.42	13.752	.003	1<4
	² Sivil Toplum	13	232.07	27.20			
	³ Özel Sektör	24	216.41	36.83			
	⁴ Yerel Yönetim	29	235.55	23.85			
Çalışma Süresi							
İşbirlikçi Hareket	5 yıldan az	101	96.09	14.28	.811	.667	
	6-15 yıl arası	54	94.61	14.70			
	15 yıldan fazla	47	97.43	12.34			
Müracaatçının Güçlendirilmesi	5 yıldan az	101	46.86	5.44	1.450	.484	
	6-15 yıl arası	54	45.17	7.54			
	15 yıldan fazla	47	46.57	5.34			
Sosyal/politik Savunuculuk	15 yıldan az	101	31.86	5.34	8.830	.012	1<2
	² 6-15 yıl arası	54	32.04	8.92			1<3
	³ 15 yıldan fazla	47	36.51	9.16			
Müracaatçı/toplum Savunuculuğu	5 yıldan az	101	37.31	6.02	.627	.731	
	6-15 yıl arası	54	36.65	7.24			
	15 yıldan fazla	47	38.79	6.06			
Toplam Puan	5 yıldan az	101	219.64	29.13	1.120	.571	
	6-15 yıl arası	54	216.20	32.82			
	15 yıldan fazla	47	225.72	29.33			
Çalışma Alanı							
İşbirlikçi Hareket	¹ Çocuk/ Genç	49	90.14	17.00	21.128	.001	1<4
	² Kadın/Aile	42	94.71	14.13			
	³ Engelli/Yaşlı	42	97.83	12.73			
	⁴ Göç	17	106.64	6.77			
	⁵ Bağımlılık/Sağlık	39	98.95	10.36			
	⁶ Tutuklu/Hükümlü	13	93.62	10.47			

Tablo 5. Sosyal Hizmet Uzmanlarının Çalıştığı Sektör, Çalışma Alanı ve Çalışma Süresi Değişkenlere Göre Kruskal Wallis Testi Sonuçları (devamı)

		N	Ort	Ss	X ²	p	Farklılık
Müracaatçının Güçlendirilmesi	¹ Çocuk/ Genç	49	43.96	8.31	13.395	.020	1<4
	² Kadın/Aile	42	46.21	4.74			
	³ Engelli/Yaşlı	42	48.00	5.37			
	⁴ Göç	17	48.94	4.58			
	⁵ Bağımlılık/Sağlık	39	47.05	4.93			
	⁶ Tutuklu/Hükümlü	13	44.85	3.64			
Sosyal/politik Savunuculuk	Çocuk/ Genç	49	32.02	9.57	6.253	.282	
	Kadın/Aile	42	32.38	9.28			
	Engelli/Yaşlı	42	31.93	10.68			
	Göç	17	35.11	6.76			
	Bağımlılık/Sağlık	39	35.79	8.47			
	Tutuklu/Hükümlü	13	30.85	6.81			
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	Çocuk/ Genç	49	38.91	6.31	5.226	.389	
	Kadın/Aile	42	38.45	6.64			
	Engelli/Yaşlı	42	39.35	7.30			
	Göç	17	41.82	4.72			
	Bağımlılık/Sağlık	39	40.61	5.28			
	Tutuklu/Hükümlü	13	38.00	5.59			
Toplam Puan	¹ Çocuk/ Genç	49	210.18	36.17	16.066	.007	1<4
	² Kadın/Aile	42	217.17	30.44			
	³ Engelli/Yaşlı	42	222.50	30.43			
	⁴ Göç	17	238.64	14.08			
	⁵ Bağımlılık/Sağlık	39	228.08	25.30			
	⁶ Tutuklu/Hükümlü	13	211.62	15.69			

p<.05

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı sektör ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden alınan toplam puan ortalamaları(p<.05) ve işbirlikçi hareket(p<.05), sosyal/politik savunuculuk(p<.05) boyutlarından alınan toplam puan ortalamalarının istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulgusu elde edilmiştir. Yerel yönetimlerde görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarından Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, sosyal/politik savunuculuk boyutlarından alınan toplam puan ortalamalarının kamu kurum ve kuruluşlarında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarına göre istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde yüksek olduğu görülmektedir (p<.05).

Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal/politik savunuculuk boyutundan aldığı toplam puan ortalamaları ile sosyal hizmet mesleğinde çalıştığı süre arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulgusu edilmiştir (p<.05) "15 yıldan fazla" süredir sosyal hizmet mesleğinde görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının; "5 yıldan az" ve "6-15 yıl arası" süreden beri sosyal hizmet mesleğinde görev yapan sosyal hizmet uzmanlarına göre sosyal/politik savunuculuk boyutundan aldığı toplam puan ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir (p<.05). Sosyal hizmet uzmanlarının çalışma alanı ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden alınan toplam puan ortalamaları(p<.05) ve işbirlikçi hareket(p<.05), müracaatçının güçlendirilmesi(p<.05) boyutlarından alınan toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu bulgusu elde edilmiştir. "Göç" alanında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının "Çocuk/Genç",

“Kadın/Aile” ve “Tutuklu/Hükümlü” alanlarında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarına göre işbirlikçi hareket boyutundan aldığı toplam puan ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir ($p<.05$). “Göç” alanında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının “Çocuk/Genç” alanlarında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarına göre müracaatçının güçlendirilmesi boyutundan aldığı toplam puan ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir ($p<.05$). “Göç” alanında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının “Çocuk/Genç” ve “Tutuklu/Hükümlü” alanlarında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarına göre Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği’nden aldığı toplam puan ortalamalarının anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir ($p<.05$).

TARTIŞMA

Bu araştırma kapsamında sosyal hizmet uzmanlarının sosyodemografik özellikleri betimsel olarak incelenmiştir. Bununla birlikte sosyal hizmet uzmanlarının sosyodemografik özellikleri ile sosyal adalet savunuculuğu arasındaki ilişki ele alınmıştır.

Bu çalışma kapsamında araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının Sosyal Adalet Ölçeği’nden aldığı puanlara bakıldığında ölçekten alınabilecek en düşük puan 41, en yüksek puan 287’dir. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği’nden aldığı toplam puan ortalaması 220.13’tür. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanları yüksek düzeyde sosyal adalet savunuculuğuna sahiptir. Elmalı’nın (2020) sosyal hizmet uzmanlarının çeşitlilik ve sosyal adalet düzeylerini incelediği araştırmasında, sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet düzeyinin orta seviyede olduğu çeşitli gruplarla çalışan sosyal hizmet uzmanlarının mesleki faaliyet süreçlerinde müracaatçılara ön yargılı tutumlar sergileyebildiği, bu durumu gidermek üzere sosyal hizmet lisans eğitimlerinde sosyal adalet ve farklılıklara saygı düzeyini arttıracak eğitim modelleri geliştirilmesi ve çalışma hayatında olan sosyal hizmet uzmanları için süpervizyon desteğinin gerekliliği üzerinde durmuştur. Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet düzeylerinin farklılaşabilmesi de sosyal adalet konusu üzerinde daha kapsamlı durulması gerektiğini işaret etmektedir.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği’ nin alt boyutlarından işbirlikçi hareket boyutundan alınan toplam puan ortalamalarına göre araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının işbirlikçi hareket düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir. Sosyal adaletsizlik, insanların haklarını elde etmesine engel olan bir dizi eylem ya da ihmali içerebilir. Sosyal hizmet uzmanları toplum içerisinde özellikle ihmal ve istismara açık olan hassas topluluklar, çeşitli nedenlerden dolayı baskıya maruz kalmış gruplar (cinsiyet, ırk, etnik köken) adına savunuculuk yaparak sosyal adaleti sağlar. Sosyal adaleti sağlamak adına üstlendiği savunuculuk rolü sosyal hizmet uzmanlarına mesleki müdahale ve uygulamalarında işbirlikçi bir misyon yükler (Beaucamp ve Childress, 2001, s. 266). Bu çalışma doğrultusunda, sosyal hizmet uzmanlarının yeterli düzeyde işbirlikçi hareket kabiliyetine sahip olması sosyal hizmetin temel mesleki değerleriyle örtüşmektedir.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği' nin alt boyutlarından müracaatçının güçlendirilmesi boyutundan alınan toplam puan ortalamalarına göre araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının yüksek düzeyde müracaatçı güçlendirme yeterliliğine sahip olduğu belirtilebilir. Bireyler toplum içerisinde baskı, damgalama, ayrımcılık gibi farklı nedenlerden dolayı sorunlar yaşayabilmektedir. Genel anlamda her türlü müracaatçı grubunu özellikle de baskı gruplarını güçlendirmek sosyal hizmet mesleğinin temel prensiplerindedir. Sosyal hizmet uzmanları birey, grup ve toplumun yaşanılan her sorun karşısında bu sorunu çözüme kavuşturmak üzere muhakkak bir takım güçlere sahip olduğunu, her sorunun zorluklarla beraber içinde fırsat kaynağı da barındırdığını ve bu fırsatların müracaatçılarla işbirliği yapılarak ortaya çıkarılabileceğini mesleki perspektifinde ilke edinmiştir (Saleebey, 2013, s. 20). Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı güçlendirme yeterliliğine sahip olması meslek profesyonellerinin müracaatçıların güçlü yanlarını ortaya çıkarmak ve geliştirmeyi ilke edindiğini göstermektedir.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin sosyal/politik savunuculuk boyutundan alınan toplam puan ortalamalarına göre araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının orta düzeyde sosyal/politik savunuculuk yeterliliğine sahip olduğu belirtilebilir. Eren'in (2019) sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal/politik alt ölçek sorularından orta düzeyde puan aldığı bulgusu elde edilmiştir. Bununla birlikte Biga'nın (2021) sağlık yöneticilerinin sosyal adalet savunuculuğu düzeylerinin belirlenmesine ilişkin çalışmasında da sosyal/politik savunuculuk düzeyi sağlık yöneticilerinin çalıştığı unvan ve statüye göre farklılaşmakla beraber orta seviyede olduğu görülmüştür.

Sosyal/politik savunuculuk, toplumsal sorunların giderilmesi amacıyla oluşturulması gereken yasal ve politik düzenlemelerin savunuculuğuna odaklanır. Bu savunuculuk biçimi sistematik bir adaletsizlik veya ihmal gerçekleştiğinde yasal veya politik müdahaleyi gerektirir (Toporek vd., 2009, s. 263). Bu çalışmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarında ve diğer çalışmalarda da sosyal/politik savunuculuk düzeyinin orta düzeyde olması bu alanda sosyal hizmet uzmanlarının geliştirilmesine yönelik çalışmaların gerekliliğine işaret edebilir. Sosyal/politik savunuculuk düzeyi yüksek sosyal hizmet profesyonelleri toplumsal sorunlar karşısında hedeflediği sosyal değişimi gerçekleştirmek noktasında daha geniş etki alanına sahip olacaktır.

Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin alt boyutlarından müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutundan alınan toplam puan ortalamalarına göre araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının yüksek düzeyde müracaatçı/toplum savunuculuğu yeterliliğine sahip olduğu söylenebilir. Müracaatçı/toplum savunuculuğu, müracaatçının sorununu çözmeye yönelik ihtiyaç duyduğu kaynak ve fırsatlara erişemediği durumlarda sosyal hizmet uzmanlarının mesleki konumu dolayısıyla müracaatçı adına ulaşabileceği kaynak ve fırsatlara yönelik savunuculuk faaliyetlerini ifade eder. Bu kaynakları müracaatçının ihtiyacı doğrultusunda değerlendirmek, belirlemek ve eylem planı oluşturmak sosyal hizmet uzmanının görevidir (Toporek vd., 2009, s. 263). Bu çalışmada, sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı/toplum savunuculuğu yeterliliğinin yüksek çıkması sosyal hizmet

uzmanlarının müracaatçının ihtiyaç duyduğu kaynaklara hâkim olduğunu ve bu kaynakları harekete geçirebilecek kabiliyeti olduğunu göstermektedir.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutundan alınan toplam puan ortalamalarının erkek sosyal hizmet uzmanları ile kadın sosyal hizmet uzmanları arasında anlamlı bir şekilde farklılaştığı bulgusu elde edilmiştir. Erkek sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı/toplum savunuculuğu yetkinliklerinin kadın sosyal hizmet uzmanlarına göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Müracaatçı/toplum savunuculuğu müracaatçıların öz-savunma çabalarını arttırmayı, güçlü yönlerini ortaya çıkarırken karşılaştığı tehditleri kolaylaştırmayı içerir. Müracaatçının öz savunma becerisini geliştirmenin yanı sıra müracaatçı adına savunuculuk yapmak da müracaatçı/toplum savunuculuğunun bir parçasıdır (Ratts vd., 2007, s. 92). Biga'nın (2021) sağlık yöneticilerinin sosyal adalet savunuculuğuna yönelik çalışmasında, kadın sağlık yöneticilerinin erkek sağlık yöneticilerine göre müracaatçı/toplum savunuculuğu yetkinliklerinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Bozdemir ve Ceyhan'ın (2020) kamu kurumlarında ve sivil toplum kuruluşlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğunu ele aldığı çalışmasında, müracaatçı/toplum savunuculuk düzeyi ile cinsiyet arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bu çalışma özelinde erkek sosyal hizmet uzmanlarının kadın sosyal hizmet uzmanlarına göre müracaatçı adına savunuculuk faaliyetleri konusunda daha yetkin müdahaleler gerçekleştirebileceğini düşündürse de erkek sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçı/toplum savunuculuk düzeyinin kadınlardan farklı çıkmasının sebepleri araştırılabilir.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının yaşı ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutlarından alınan toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bununla birlikte sosyal hizmet uzmanlarının yaşı ile sosyal/politik savunuculuk boyutundan aldığı toplam puan ortalamaları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Reçber'in (2018) çocuk ve kadınlara verilen hizmetlerin insan hakları ve sosyal adalet açısından değerlendirilmesi üzerine sosyal hizmet uzmanı, psikolog, çocuk gelişimi uzmanı ve öğretmenlerden oluşan Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı çalışanlarına yönelik doktora çalışmasında da Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin toplam puan ve alt boyut puanları incelendiğinde yalnızca sosyal/politik savunuculuk boyutu ile yaş arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Prior ve Quinn'in (2012) sosyal hizmet öğrencilerinin maneviyat ve sosyal adalet savunuculuğu arasındaki ilişkiye yönelik tutumlarını incelediği çalışmasında, sosyal hizmet öğrencilerinin yaşı ile sosyal adalet savunuculuk düzeyi arasında ilişki bulunmamıştır. Sosyal/politik savunuculuk, toplumda sosyal değişim yaratmak üzere yasal ve politik düzeyde gerçekleştirilen savunuculuk faaliyetlerini içerir. Bu çalışma özelinde sosyal hizmet uzmanlarının yaşı arttıkça toplumsal sorunların makro düzeyde çözümüne yönelik yasal, politik müdahale ve düzenlemeleri geliştirme kabiliyetinin de artacağı düşünülmektedir.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının eğitim durumu ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden alınan toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, sosyal/politik savunuculuk, müracaatçı/toplum savunuculuğu boyut puanlarından alınan toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Eren'in (2019) sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleriyle çocuk ihmal ve istismarına bakış açısı arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında, sosyal hizmet eğitimi ile sosyal adalet savunuculuk yetkinliği arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Demirören'in (2021) hemşirelik lisans öğrencilerinde savunuculuk eğitiminin sosyal adalet savunuculuğu becerisi ve etik duyarlılık üzerine etkisini araştırdığı doktora çalışmasında, hemşirelik öğrencilerine verilen vaka çalışmaları ve savunuculuk eğitimi sonrasında çalışmaya katılanların sosyal adalet savunuculuğu becerisinin arttığı ortaya konmuştur. Bu çalışma özelinde sosyal hizmet uzmanlarının yüksek lisans düzeyinde eğitim alıp almaması, sosyal adalet savunuculuğu üzerinde anlamlı bir farklılık yaratmadıysa da meslek tercihleriyle birlikte eğitim durumu sosyal adalet savunuculuğu yetkinliğini etkileyebilir.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının medeni durumu ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, sosyal/politik savunuculuk ve müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutlarından alınan toplam puan ortalamaları açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Biga'nın (2021) sağlık yöneticilerinin sosyal adalet savunuculuğu düzeyine ilişkin araştırmasında da sağlık yöneticilerinin medeni durumları ile sosyal adalet savunuculuğu arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı sektör ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin müracaatçının güçlendirilmesi ve müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutlarından alınan toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı sektör ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, sosyal/politik savunuculuk boyutlarından alınan toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yerel yönetimlerde görev yapan sosyal hizmet uzmanlarının kamu kurumlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarına göre sosyal adalet savunuculuğu, işbirlikçi hareket ve sosyal/politik savunuculuk yetkinlikleri anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Bozdemir'in (2020) sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuklarını incelediği çalışmasında, sivil toplum kuruluşlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğunun ve işbirlikçi hareket düzeyinin kamu kurumlarında çalışanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Biga'nın (2021) sağlık yöneticilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinliklerine ilişkin çalışmasında, kamu-özel ortaklığı statüsündeki hastanelerde çalışan sağlık yöneticilerinin kamu kurumlarında ve özel sektörde çalışanlara göre işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, sosyal/politik savunuculuk ve sosyal adalet savunuculuğu yetkinliklerinin daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Bu çalışma özelinde kamu kurum ve kuruluşlarında, özel sektörde, yerel yönetimlerde veya sivil toplum kuruluşlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının her biri kendi içinde farklı tehdit ve fırsatlara sahip olsa da kamu sektöründe çalışan sosyal hizmet

uzmanlarının savunuculuk faaliyetlerini gerçekleştirirken birtakım sınırlamalarla karşılaşabileceği düşünülmektedir.

Çalışılan sektöre göre sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçının güçlendirilmesi ve müracaatçı/toplum savunuculuğu yetkinlikleri açısından anlamlı bir farklılık olmaması sektör ayırt etmeksizin sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçıları güçlendirerek geliştirdiği ve onların ihtiyaçları doğrultusunda savunuculuk faaliyetlerini başarılı bir şekilde gerçekleştirdiği söylenebilir. Sosyal hizmet uzmanlarının Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin müracaatçının/güçlendirilmesi ve müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutlarından alınan toplam puan ortalamalarının yüksek olması da bu durumu destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının sivil toplum üyeliği ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, sosyal/politik savunuculuk, müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutlarından alınan toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğu ve işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, sosyal/politik savunuculuk, müracaatçı/toplum savunuculuğu düzeyleri herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği olmayan sosyal hizmet uzmanlarına göre anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur.

Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çalışma alanı ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi boyutlarından alınan toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. "Göç" alanında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının "Çocuk/Genç", "Kadın/Aile" ve "Tutuklu/Hükümlü" alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarına göre işbirlikçi hareket düzeyinin daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. "Göç" alanında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının "Çocuk/Genç", alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarına göre müracaatçının güçlendirilmesi düzeyinin daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. "Göç" alanında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının "Çocuk/Genç", "Tutuklu/Hükümlü" alanında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarına göre sosyal adalet savunuculuğu yetkinliğinin daha yüksek olduğu bulgusu elde edilmiştir. Göç alanında görev yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının çoğunlukla sivil toplum kuruluşlarında görev yapıyor olmasının sosyal adalet savunuculuk becerilerini olumlu açıdan etkileyebileceği düşünülmektedir. Araştırmaya katılan sosyal hizmet uzmanlarının çalışma süresi ile Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nden aldığı toplam puan ortalamaları ve işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, müracaatçı toplum savunuculuğu boyutlarından alınan toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte "15 yıldan fazla" süredir sosyal hizmet mesleğini yapmakta olan sosyal hizmet uzmanlarının "5 yıldan az" ve "6-15 yıl arası" süredir sosyal hizmet uzmanı olarak görev yapan sosyal hizmet uzmanlarına göre sosyal/politik savunuculuk yetkinliğinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı ve yüksek olduğu görülmüştür. Çalışmada daha önce yer verildiği üzere sosyal hizmet uzmanlarının yaşı ile sosyal adalet

savunuculuğunda arasında da sadece sosyal/politik savunuculuk boyut puanı açısından pozitif yönlü ilişki bulunmuştur. Elde edilen diğer bulgulardan da hareketle sosyal hizmet uzmanlarının yaşı arttıkça sosyal hizmet mesleğinde çalışma süresinin de artmasıyla birlikte mesleki tecrübelerinin ve meslek içerisinde oluşan sorunlara çözüm geliştirme kapasitelerinin genişlemesiyle toplumsal sorunlar karşısında birey ve toplum adına yasal ve politik düzenlemelerde bulunarak değişim yaratma gücünün arttığı söylenebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmada, sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğu ve işbirlikçi hareket, müracaatçının/güçlendirilmesi, müracaatçı/toplum savunuculuk düzeyinin yüksek olduğu verileri elde edilmiştir. Sosyal hizmet mesleği çeşitli sebeplerden hak mahrumiyeti yaşayan ve toplum içerisinde sosyal dışlanmaya maruz kalmış kişi ve gruplarla çalışır. Sosyal hizmet uzmanları çalışma sahalarında çoğunlukla ihmal ve istismar mağduru bireylere ve topluluklarla sosyal hizmet müdahalesi gerçekleştirir. Bu nedenle bu çalışmada, yaşamının tamamını sosyal adaletsizliklere karşı savunuculuk yapmak üzere geçirecek sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuk yetkinliğinin yüksek düzeyde bulunması sağlıklı bir toplum inşa edebilmek açısından kıymetlidir.

Bununla birlikte sosyal hizmet uzmanlarının sosyal/politik savunuculuğu orta düzeydedir. Sosyal/politik savunuculuğun sistematik bir toplumsal sorunun çözümüne yönelik yasal ve politik faaliyetleri içerdiği düşünüldüğünde sosyal hizmet uzmanlarının sosyal/politik savunuculuk faaliyetlerini iyileştirici çözümlerin artırılması topluma makro düzeyde katkı sağlayacaktır.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise sosyal hizmet uzmanlarının yaşı ve meslekte geçirdiği süre arttıkça sosyal/politik savunuculuk yetkinliğinin de artmasıdır. Sosyal hizmet uzmanlarının çalışma süresiyle mesleki deneyimlerinin de artması birey ve toplum sorunlarına kalıcı çözümler üretecek politikalar geliştirebilecek yetkinliği kazandırmaktadır. Bu yetkinlikle sosyal hizmet uzmanlarının yasa yapıcı pozisyonda olabilmesi önemlidir. Çalışılan sektör açısından yerel yönetimlerde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının kamu kurumlarında çalışan uzmanlardan daha yüksek sosyal/politik savunuculuğa sahip olduğu görülmüştür. Kamu kurumlarında görev yapan sosyal hizmet uzmanlarıyla birlikte yerel yönetimlerde, sivil toplum kuruluşlarında ve özel sektörde çalışan uzmanların da toplumsal sorunlara ilişkin sosyal politika üretim sürecinde karar alma mekanizmalarına dâhil edilmesi dikkate değer olacaktır.

Araştırmada erkek sosyal hizmet uzmanlarının kadınlara göre müracaatçı/toplum savunuculuklarının daha yüksek olduğu görülmüştür.

Sosyal hizmet uzmanlarının eğitim durumu, medeni durumu, yaşamın büyük çoğunluğunu geçirdiği yerleşim birimi açısından sosyal adalet savunuculuklarının farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum Türkiye’de verilen sosyal hizmet eğitiminin sosyal adalet ve savunuculuk faaliyetlerine duyarlı bir yapıda olduğunu göstermektedir.

Araştırmada, sosyal hizmet uzmanlarının çalıştığı sektör ile müracaatçının güçlendirilmesi ve müracaatçı/toplum savunuculuğu arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Sosyal hizmet uzmanlarının müracaatçının güçlendirilmesi ve müracaatçı toplum savunuculuğu düzeyinin yüksek

olduğu düşünülürdüğü zaman müracaatçı odaklı bir mesleğin uzmanlarının sektör ayırt etmeksizin müracaatçıyı öncelikli tutması memnuniyet vericidir. Bununla birlikte yerel yönetimlerde çalışan sosyal hizmet uzmanlarının işbirlikçi hareket, sosyal/politik savunuculuk ve sosyal adalet savunuculuğunun kamu kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür.

Araştırmada, sivil toplum kuruluşlarına üyeliği bulunan sosyal hizmet uzmanlarının işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, sosyal/politik savunuculuk, müracaatçı/toplum savunuculuğu ve sosyal adalet savunuculuğunun sivil toplum üyeliği olmayanlara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu görülmüştür. Sosyal hizmet uzmanlarının sivil topluma katılımının artırılması sosyal adalet ve savunuculuk becerilerini ve yetkinliklerini arttıracaktır.

Araştırmada, sosyal hizmet uzmanlarının çalışma alanı ile sosyal/politik savunuculuk ve müracaatçı/toplum savunuculuğunda anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bununla birlikte göç alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının çocuk/genç, kadın/aile ve tutuklu hükümlü alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına göre işbirlikçi hareket düzeyinin daha yüksek olduğu görülmüştür. Yine göç alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının çocuk/genç alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarına göre müracaatçının güçlendirilmesi noktasında daha yetkin olduğu görülmüştür. Ayrıca göç alanında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının çocuk/genç ve tutuklu/hükümlü alanında çalışan uzmanlara göre sosyal adalet savunuculuğunun da daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Göç alanında çalışan sosyal hizmet uzmanları son yıllarda en temel toplumsal sorunlardan biri olan mülteci krizi ile toplum içerisinde sosyal uyum sorunu yaşayan ve sosyal dışlanmaya maruz kalan sığınmacılar, düzensiz göçmenlerle çalışmasının diğer alanlara oranla sosyal adalet savunuculuk faaliyetlerinde farklılaşmasında etkili olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın sonuçları ve tartışma amacıyla yapılan değerlendirmeler ile bu çalışma doğrultusunda verilecek öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- Sosyal hizmet uzmanlarının yaş, cinsiyet ve çalışma özelliklerine göre sosyal adalet savunuculuk yetkinlikleri farklılaşabilmektedir. Bu farklılıklara neden olan sebepler daha ayrıntılı olarak çalışılmalıdır.
- Sosyal hizmet uzmanlarının toplumsal sorunların çözümüne ilişkin yasal ve politik savunuculuk faaliyetlerini arttıracak çalışmalar yapılmalıdır.
- Sosyal hizmet uzmanlarının yaşı ile birlikte çalışma süresi arttıkça, çalışma alanına ilişkin yetkinliğinin ve çözüm üretme kapasitesinin arttığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu bağlamda sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adaleti sağlayacak savunuculuk faaliyetlerini gerçekleştirebileceği fırsatlar artırılmalıdır.
- Sosyal hizmet uzmanlarının savunuculuk becerilerini arttıracak sivil toplum kuruluşlarına dahil edilebilmesini sağlayacak uygulamalar hayata geçirilmelidir.
- Her ne kadar savunuculuk faaliyetlerine yönelik yönetmelik gibi yasal düzenlemelerde

çoğunlukla kamu kurumlarında çalışan sosyal hizmet uzmanları olsa da, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler ve özel sektörde sosyal hizmet uzmanlarının politika üretim aşamasındaki söz hakkını arttıracak uygulamalar hayata geçirilmelidir.

- Sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuk yetkinliklerinin çalışma alanına göre farklılaşmasına neden olan faktörlere ilişkin daha kapsamlı çalışmalar yapılmalıdır.
- Toplum içerisinde çeşitli sebeplerden dolayı eşitsizliklere maruz kalan gruplarla çalışan farklı meslek gruplarının sosyal adalet savunuculuğuna dair çalışmalar yapılmalı ve elde edilen bulgular karşılaştırılmalıdır.

ARAŞTIRMAYA İLİŞKİN ETİK BİLGİLER

Araştırmanın yapılabilmesi için Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu Başkanlığı'na 31/12/2021 tarihinde başvurulmuş ve çalışma 12/01/2022 toplantıda, E.19919 sayılı kararla etik açıdan uygun bulunmuştur.

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Araştırma birinci yazarın yüksek lisans tezinin bir bölümünden oluşmaktadır. İkinci yazar tez danışmanı olarak araştırma sürecinde yer almıştır.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu çalışmada herhangi bir potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Akgül, A. (2022). İstatistiksel Analiz Teknikleri: SPSS'te İşletme Yönetimi ve İktisat Uygulamaları, 3. baskı, İstanbul: Alfa Yayınları.
- Barker, R. L. (2003). The Social Work Dictionary, 5th ed., Washington, D.C.: National Association of Social Workers.
- Beauchamp, T. L. ve Childress, J. F. (2001). Principles of Biomedical Ethics, 5 th ed., New York: Oxford University Press.
- Biga, M. (2021). Sağlık yöneticilerinin sosyal adalet savunuculuğu düzeylerinin belirlenmesi (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Bozdemir, R. ve Ceyhan, E. K. (2020). Kamu ve sivil toplumda çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğu düzeylerinin karşılaştırılması. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Dergisi*, 3(12), 956-970.
- Bozdemir, R. (2020). Kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğu düzeylerinin karşılaştırılması (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2020). Sosyal Bilimler için Veri Analizi El Kitabı, 28. baskı, Ankara: Pegem Akademi.
- Chen-Hayes, S. F. (2001). Social justice advocacy readiness questionnaire. *Journal of Gay &*

Lesbian Social Services, 13(1-2), 191-203.

- Çıngır, H. (1994). Örneklem Kuramı, 2. Baskı, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Basımevi.
- Dean J. (2009). Quantifying social justice advocacy competency: development of the social justice advocacy scale (PhD Dissertation), Georgia State University, ABD.
- Demirören, N. (2021). Hemşirelik lisans öğrencilerinde savunuculuk eğitiminin sosyal adalet savunuculuğu becerisi ve etik duyarlılık üzerine etkisi: randomize kontrollü çalışma (yayımlanmamış doktora tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Elmalı, R. R. (2020). Sosyal hizmet uzmanlarının kültürlerarası duyarlılık ile çeşitlilik ve sosyal adalet düzeylerinin incelenmesi: sosyal hizmet uzmanları derneği örneği (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Erbay E. ve Tuncay T. (2006). Sosyal hizmetin temel hedefi: sosyal adalet güçlendirmeye retorikten pratiğe, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 17(1), 53-70.
- Eren, G. S. (2019). Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile çocuk ihmal ve istismarına bakış açıları arasındaki ilişkilerin incelenmesi (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Greenleaf, A. T. ve Williams, J.M. (2009). Supporting social justice advocacy: A paradigm shift towards an ecological perspective. *Journal for Social Action in Counseling and Psychology*, 2(1), 1-14.
- Hoefer, R. (2019). *Advocacy Practice for Social Justice*, 4th ed., Oxford: Oxford University Press.
- İslamoğlu, H. ve Alnıaçık Ü. (2019). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, 6. Baskı, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Lewis, J., Arnold, M. S., House, R. ve Toporek, R. (2002). *Advocacy Competencies: American Counseling Association Task Force on Advocacy Competencies*.
- Lopez-Baez, S. I. ve Paylo, M. J. (2009). Social justice advocacy: community collaboration and systems advocacy. *Journal of Counseling & Development*, 87(3), 276-283.
- NASW, (2021) Etik Kurallar: İngilizce (socialworkers.org), Code of Ethics: English (socialworkers.org)
- Neuman WL. (2009). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel Ve Nicel Yaklaşımlar*, 2. Cilt, Ankara: Yayınodası.
- Prior, K. ve Quinn, S. (2012). The relationship between spirituality and social justice advocacy: attitudes of social work students. *Journal of Religion & Spirituality in Social Work: Social Thought*, 31(1-2), 172-192.
- Ratts, M.J. ve DeKruyf LChen-Hayes SF. (2007) The ACA Advocacy Competencies: a Social Justice Advocacy Framework for Professional School Counselors. *Asca Professional School Counseling*, 11(2), 90-97.
- Reçber B. (2018). İnsan hakları ve sosyal adalet açısından devletin çocuklara ve kadınlara yönelik sunduğu hizmetler: aile ve sosyal politikalar bakanlığı çalışanları örneği (yayımlanmamış

- doktora tezi), Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Saleebey, D. (2013). Introduction: Power in People, in D. Saleebey (Ed.), *The Strengths Perspective In Social Work Practice*. (6th ed.). MA: Pearson, Boston.
- Serpen, A. S. B., Duyan, V. ve Aldoğan, E. U. (2014). Sosyal adalet savunuculuğu ölçeği güvenilirlik ve geçerlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1), 21-34.
- Sheafor, W. B. ve Horejsi, J. C. (2014). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*, A. Bilgen vd., Çev., Ankara: Nika Yayınevi.
- Sosyal Hizmet Okulları Derneği (sosyalhizmetokullari.org)
- Thompson, N. (2016). *Güç ve Güçlendirme*, Ankara: Nika Yayınları.
- Toporek R.L., Lewis J.A. ve Crethar H.C. (2009). Promoting systemic change through the ACA advocacy competencies. *Journal of Counseling & Development*, (87): 260-268.
- Yanardağ, U. (2019). *Toplumla Sosyal Çalışmaya Giriş*, Ankara: Maya Akademi.